

Täby kyrka

Landskap/län: Uppland/Stockholms län

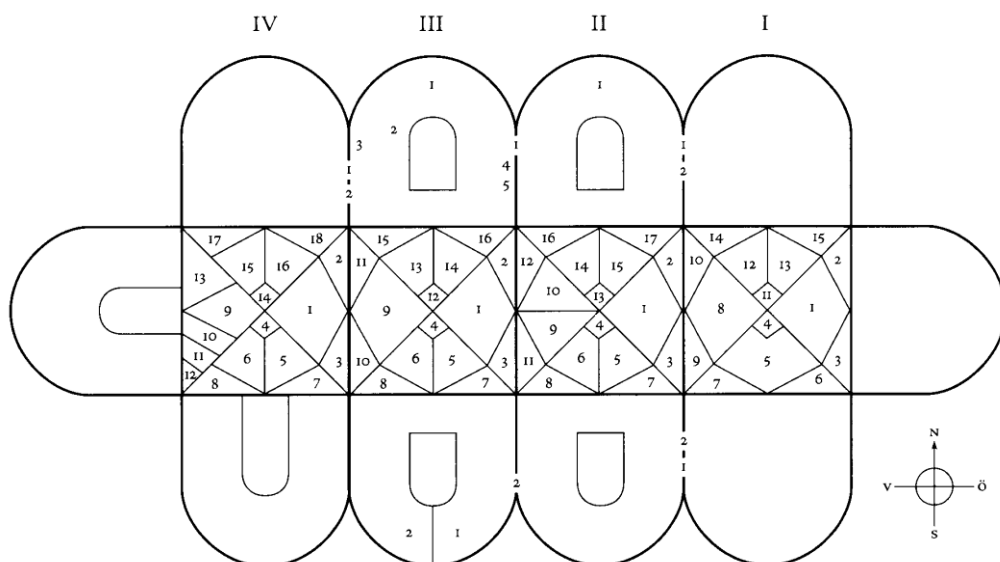
Kyrkoorganisation: Stockholms stift, Täby församling

Plats: Täby kyrkby

Koordinater: 59°29'27"N 18°3'24"Ö

Målningarnas skapelseperiod: Sena skapelseperioden, slutet av 1480-talet till början av 1500-talet

Målningarnas kondition: Mycket god



Täby kyrka är en salskyrka uppförd vid mitten av 1200-talet. Ett tegelvalv i fyra travéer slogs efter en brand i mitten av 1400-talet.

Ett trettioal år senare dekorerades dessa med kalkmålningar. Valvmålningarna har aldrig varit överkalkade, men väggmålningarna vitlimrades i samband med en restaurering 1787. Målningarna rengjordes 1992–1993. I samband med rengöringen utfördes kemiska analyser av färgen av Riksantikvarieämbetet.

Målningarna idag

Kyrkan har idag fyra dekorerade kryssvalv. De flesta av dessa målningar är av mycket god kvalitet då de aldrig har varit överkalkade. Det finns några målningar på vägarna som är i sämre skick. En del av dessa är fragmentariska. Målningar finns även på kyrkans valvbågar.

Det finns inga målningar av Albertus Pictor i kyrkans vapenhus. De målningar som finns där är av äldre datum.

Målningarnas tillgänglighet

Orgeln på orgelläktaren döljer helt målningarna på den västra valvkappan. Några av målningarna på södra och norra valvkapporna är svåra att fotografera på ett bra sätt så orgelhuset står i vägen. Predikstolen skymmer en del av målningen i norra delen av valvbågen mellan första och andra travéerna.

Travé I

Valvet

1. Nådafadern, dvs. Gud Fader som håller Kristus i sina armar. De flankeras av sex änglar.
2. Påven Gregorius den store, en av de fyra latinska kyrkofäderna.
3. Hieronymus, kardinal, en av de fyra latinska kyrkofäderna.
4. Henok upptages till himlen (1 Mos 5:24; jfr BP 34/.o.).
Elias himmelfärd (2 Kung 2:11; jfr BP 34/.o.).
5. Kristi himmelfärd (Luk 24:50–53; Apg 1:9–11; jfr BP 34/.o.).
6. Profetbrösbild.
7. Profetbrösbild.
8. Simson bär Gazas stadsportar (Dom 16:1–3; jfr BP 29/.i.).
Simson bänder isär lejonets käftar (Dom 14:5–6; jfr BP 28/.h.).
9. Ambrosius, biskop, en av de fyra latinska kyrkofäderna.
10. Augustinus, biskop, en av de fyra latinska kyrkofäderna.
11. Kristus upptager Maria i himlen. De flankeras av fyra änglar.
12. Marias död.
13. Marias begravning.
14. Profetbrösbild.
15. Profetbrösbild.

Östra väggen

Ytterst små fragment av målningen återstår.

Pilaster mot nordost: S:ta Gertrud.

Norra och södra väggen

Ytterst obetydliga fragment av målningen återstår.

Valvbågen mellan travé I och II mot norr

1. Man som ur munnen blåser ut ranka.
2. Markolf (ovanför predikstolen).

Valvbågen mellan travé I och II mot söder

1. Man som ur munnen blåser ut ranka.
2. Eftermedeltida epitafium. Kanske finns därunder en framställning av Markolfs hustru Pulitana (ej med i registret). Jfr Husby-Sjutolft.

Travé II

Valvet

1. Maria och Kristus flankerade av två änglar.
2. Evangelisten Matteus symbol, en bevingad människa.
3. Evangelisten Johannes.
4. Jona utspys av valfiskens (Jon 2:11; jfr BP 29/.i.).

5. Jona kastas i havet för att uppslukas av valfisken (Jon 1:5–2:1; jfr BP 27/.g.).
6. Josef kastas i brunnen (1 Mos 37:20–24; jfr BP 27/.g.).
7. Profetbröstdbild.
8. Profetbröstdbild.
9. Salomo upphöjer sin mor Batseba (1 Kung 2:19; jfr BP 36/.q.).
10. Ester inför Ahasveros/Xerxes (Est 2:16–18; jfr BP 36/.q.).
T h finns en galje symboliserande motivet Ester och Haman (Est 7:7; jfr BP 36/.q.).
11. Evangelisten Lukas symbol, en ox.
12. Evangelisten Markus symbol, ett lejon.
13. David dödar Goljat med svärd (1 Sam 17:50–51; jfr BP 28/.h.).
14. Mose visar på kopparormen (4 Mos 21:4–9; jfr BP 25/.e.).
15. Abraham offerar sonen Isak (1 Mos 22; jfr BP 25/.e.).
16. Profetbröstdbild.
17. Profetbröstdbild.

Södra väggen

Passionsscenen (nästan utplånad) och ytterligare ett fåtal fragment.

Norra väggen

1. Jesu Kristi korsfästelse (Matt 27:35; Mark 15:24 f; jfr BP 25/.e.). För övrigt förekommer ett fåtal fragment.

Valvbåge mellan travé II och III

1. Apostel, sannolikt ur *Credo*-sviten. Där ovanför man med fågel som håller ranka. (N)
2. Drake som utspyr ranka. (S)

Travé III

Valvet

1. Jesus på förklaringsberget tillsammans med Mose, Johannes, Jakob och ytterligare två personer av vilka den ene bör vara Petrus och den andre Elia (Matt 17:1–9; jfr BP 12/m).
2. Profetbröstdbild.
3. Profetbröstdbild.
4. Spejarna med druvklasen (4 Mos 13:22–28; jfr BP 9/i).
5. Dansen kring den gyllene kalven (2 Mos 32:1–6; jfr BP 6/f).
6. Israeliternas vandring genom Röda havet (2 Mos 14:15 ff; jfr BP 9/i).
7. Profetbröstdbild.
8. Profetbröstdbild.
- 9a–b. Daniel i lejongropen (Dan 6:16–24; Dan C 28–42; jfr BP 31/.l.).
- 9c. Profeten Habackuk kommer med mat (Dan C 33–39).
10. Profetbröstdbild.
11. Profetbröstdbild.
12. Abraham och Isak som går till offret (1 Mos 22:5–19; jfr BP 24/.d.).

13. Elisha hånas av en skara pojkar i Betel. Dessa drabbas av Guds vrede och äts upp av björnar (2 Kung 2:23–25; jfr BP 23/.c.).
14. Noas skam (1 Mos 9:20–25; jfr BP 23/.c.).
15. Profetbrösbild.
16. Profetbrösbild.

Södra väggen

1. Fragmentarisk figurscen.

2. Jesus uppväcker Lasaros (Joh 11:1–44; jfr BP 11/l).

Norra väggen

1. Tillfångatagandet av Jesus (Matt 26:47–56), hopkomponerat med Malkos-episoden (Joh 18:10; jfr BP 21/.a.) och Jesus inför översteprästen Kajafas (Matt 26:57–68; jfr Joh 18:12–24; jfr BP 16/q).
2. Petri förnekelse.
3. Profet med språkband (valvanfang mot väst).
4. Profet med språkband (valvanfang mot öst).
5. Profet med språkband (pilaster mot öst).

Valvbåge mellan travé III och IV

Rosett med utplånat språkband. (S)

Valvanfang på båge mellan travé III och IV

1. Hund vars svans utgör början av en ranka. (N)

Pilaster mellan travé III och IV

2. Profet med språkband. (N)

Travé IV

Valvet

1. Maria Magdalena i hänryckning buren av änglar.
2. Saulus som omvänds och blir Paulus (Apg 9:4–5).
3. Ruben vid brunnen, där han söker efter sin bror Josef (1 Mos 37:29–30; jfr BP 30/.k.).
4. Jesus frestas av djävulen att göra stenar till bröd (Matt 4:1–11; Luk 4:3–4; jfr BP 10/k).
5. David återvänder i triumf med Goljats huvud (1 Sam 17:54; 18:6–7; jfr BP 14/o).
6. Salomos dom (1 Kung 3:16–28; jfr BP 37/.r.).
7. Profetbrösbild.
8. Syndafallet med krönt orm (1 Mos 3; jfr BP 10/k).
9. S:t Mikael som själavägare (jfr Job 31:6; Dan 5:27).
10. Abels offer (1 Mos 4:4). Abel sågs som en symbol för Kristus, och även för Kyrkan.
11. Job gisslas av djävulen (Job 1–2). (I trappan upp till läktaren.)
12. Dödens schackspel. (I trappan upp till läktaren.)
13. Kains offer (1 Mos 4:3–5). Kain sågs som en typologisk förebild för Synagogan.
14. Avner dödas av Joab (2 Sam 3:27; jfr BP 21/.a.).
15. Mannaregnet i öknen (2 Mos 16:4 ff; jfr BP 18/s).

16. Mose slår vatten ur klippan (2 Mos 17:5–6; jfr BP 26/.f.).

17. Profetbröstdbild.

18. Profetbröstdbild av David (Ps 78:25).

Södra väggen

Jesse rot, dvs. profeter och Jesu anfäder framställda i ett ”stamträd”. (Svårt skadad; Jes 11:1 f; Rom 15:12).

Valvanfang mot öst

Profet med språkband.

Västra väggen

Lyckohjulet (fragment under motivet Syndafallet).

Norra väggen

Jesu intåg i Jerusalem (Matt 21:1–11; jfr BP 14/o) (fragment).

Valvanfang mot nordost

Profet med språkband.

Valvanfang mot nordväst

S:t Antonius.

Vapenhuset

Äldre målningar.